

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA ȘI ȘCOALA“
Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 252.

Circulare.

*Către toate oficiile protopresbiterale și parohiale
din districtul Consistorului gr.-oriental român din
Oradea-Mare.*

Având în vedere că la Dumineca Tomei din anul curent espiră al 11-lea period sinodal, și astfel încetă mandatul deputaților sinodali aleși pe acest period, subsemnatul Consistor, conform §-ului 191. din Statutul-Organic și a §-ului 2 din Regulamentul sinodal ordonează alegeri nouă de deputați sinodali pe periodul următor de trei ani, care începe cu Dumineca Tomei în anul curent 1903 și care va espira la Dumineca Tomei în anul 1906.

În scopul acesta și pe baza prescripțiunilor Statului-Organic și ale Regulamentului sinodal, se dispun următoarele:

I.

Districtul acestui Consistor, conform §-ului 1 din Regulamentul sinodal fiind împărțit în 6 cercuri electorale, fie-care cerc electoral are să aleagă câte un deputat clerical și câte doi deputați mireni.

Împărțirea acestor cercuri cu numirea locurilor centrale urmează astfel:

- a) **Cercul electoral Oradea-Mare** cu locul central **Oradea-Mare.**
- b) **Cercul electoral Peșteș** cu locul central **Aleșd.**
- c) **Cercul electoral Tinca** cu locul central **Tinca.**
- d) **Cercul electoral Beliu** cu locul central **Ucureș.**
- e) **Cercul electoral Beiuș** cu locul central **Beiuș.**
- f) **Cercul electoral Vașcou** cu locul central **Vașcou.**

Împărțirea acestor cercuri fiind întru toate congruentă cu protopopiatele organizate, la fie-care cerc electoral aparțin toate comunele bisericești din respectivul protopresbiterat.

II.

1. Terminul pentru alegerea deputaților din cler se defige pe **Joi în 27 Martie st. v. (9 Aprilie st. n.) a c. dimineața la 10 ore** în comuna centrală a fie-cărui cerc electoral și în localitatea ce o va designa comisarul consistorial.

2. Pentru conducerea actului de alegere se denumesc următorii comisari consistoriali din cler:

- a) *Oradea-mare*: **Toma Păcala**, protopresb.
- b) *Peșteș*: **Teodor Papp**, paroch în Lugașul inferior.
- c) *Tinca*: **Nicolae Rocsin**, protopresbiter.
- b) *Beliu*: **Iosif Pințe**, paroch asesor cons.
- e) *Beiuș*: **Petru Ciuhandu**, paroch asesor consistorial.
- f) *Vașcou*: **Moise Popovici**, paroch în Seghiște.

3. Alegerea deputaților clericali este a se efectui cu observarea strictă a regulilor prescise în §-ul 91 lit. g. din Statutul-Organic și normate precis în §§. 7—14 ai Regulamentului pentru alegerile de deputați sinodali în eparchia Aradului.

4. Îndeosebi se reasumează următoarele dispozițiuni generale:

a) Drept de votare au toți preoții și diaconii gr. or. români cari aparțin cercului electoral respectiv ori sunt în funcțiune ori sunt în deficiență.

b) Pentru a se putea constitui colegiul electoral și a efectui alegerea se recere să fie preșinți cel puțin o terțialitate, adeca una a treia parte a tuturor preoților alegători din cercul respectiv.

c) Aclamațiune nu este permisă.

d) Protocolul luat în colegiul electoral împreună cu adnecele să se înainteze acestui Consistor cel mult în termen de 3 zile dela alegere.

III.

Pentru efeptuirea alegerii deputaților mireni se dispune :

1. Sinoadele parohiale electorale în singuraticile comune bisericesti au a se întruni în toate cercurile de alegere în **Duminica din 9/22 Martie** ori în **Duminica din 16/29 Martie, a. c.** prin urmare Sinoadele electorale sunt a se convoca și publica cu 8 zile înainte, adică în Duminica din 2/15 Martie ori în Duminica următoare din 9/22 Martie, a. c.

2. Terminul pentru întrunirea colegiului de scrutiniu și pentru scrutinarea alegerii deputaților mireni se defige în toate cercurile pe **Joi 27 Martie st. v. (9 Aprilie st. n.) a. c. dimineața la 10 ore** în comuna centrală și în localitatea designată de comisarul consistorial.

3. Pentru conducerea actului de scrutiniu al alegerii deputaților mireni se denumesc următorii comisari consistoriali :

a) *Oradea-Mare* : **Nicola Zigré**, avocat secretar consistorial.

b) *Peșteș* : **Avram Igna**, învățator în Ineu.

c) *Tinca* : **Dr. Aurel Lazar**, avocat fisc consistorial.

d) *Beliu Paul Gavrilete*, învățator pens.

e) *Beliuș Dr. Gavriil Cosma*, avocat.

f) *Vaşcou Vasilie Sala*, învățator.

4. Preoții parochiali ca președinții ordinari ai Sinoadelor, după deschiderea Sinodului electoral vor avea numaidcât a da cetire atât circularului present consistorial, cât și §§-lor 15—22 din regulamentul Sinodului eparchial relativ la alegerile de deputați sinodali în eparchia Aradului, comunicat tuturor oficiilor parohiale, pentru conformare la actul alegerii.

5. Conducătorii oficiilor parohiale, chiar și în cas când nu ar fi aleși de președinți ad hoc în sinoadele parohiale electorale, sunt îndatorați să asiste la actul alegerii dela început și până la sfârșit, având drept și datorință a îngriji să nu se facă vre-un abus sau vre-o neregularitate la actul alegerii, și să se observe cu de-amănuntul toate dispozițiunile regulamentulului relativ la alegerea deputaților sinodali mireni. Neîmplinirea acestor îndatoriri constituie pentru conducătorii oficiului parochial delict disciplinar. În urmare, fie din neștiință, fie din rea voință, dacă sevrișesc iregularități ori contribuiesc la sevrișirea lor, vor avea să sufere pedepsele disciplinare stabilite prin regulamentele în vigoare. (Regulament §§. 23 și 24).

Ca protocelele de alegere să fie cât mai corecte, se trimite în necsul acestui circular pentru

fie-care comună bisericască submanuată câte un formular de protocol, care este a se întrebuița la luarea protocolului despre actul de alegere, ce se va efeptui în Sinoadele parohiale.

Este oprit sub cea mai aspră pedeapsă disciplinară ca în protocelele de valoare să se introducă alegători cari nu vor fi de față la alegere.

Oficiile protopresbiterale sunt însărcinate cu toată urgența a trimite de adreptul oficiilor parohiale subalterne acest circular consistorial împreună cu formulările recerute pentru protocelele de alegere.

Oradea-Mare, 15/28 Februarie 1903.

Vasilie Mangra,

vicar episcopesc.

—0—

Nr. 2.

Tuturor P. T. părinți protopresbiteri și preoți parochiali în districtul Consistorului gr.-or român din Oradea-Mare.

Cu binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop diecesan, de pie memorie, Iosif Goldiș, cucernicul preot Ioan Nicorescu, profesor la Seminarul din Arad, a scos de sub tipar : »**Amvonul bisericeii gr. ort. române. Predici pentru toate Duminecile de peste an.**«

Consistorul eparchial, cu provocare la circularul de sub Nr. 561 Pres. din 14/27 Martie 1902, de-o parte pentru a încuragia munca vrednică de laudă a unui păstor sufletesc, ear de altă parte pentru a ușora preoților împlinirea dregătoriei predicatoriale, le recomandă cu toată insistența această colecțiune de predici. Cartea se poate procura dela autor în Arad, ori dela tipografia diecesană, cu prețul de 3 coroane.

P. T. părinți protopresbiteri sunt poftiți a trimite câte un exemplar din acest circular la fie-care oficiu parochial.

Oradea-Mare, din ședința senatului bisericesc al Consistorului, ținută la 24 Ianuarie (6 Februarie) 1903.

Vasilie Mangra,

vicar episcopesc.

George Șincai de Șinca.

28/II 1903.

„La steaua care a răsărit

„E o cale atât de lungă,

„De mii de ani i-a trebuit

„Luminei, să ne-ajungă...

...Dar' nu s'a stins; ci lumină a aprins în gândurile urmașilor, simțirei chiag a întemeiat în toate inimile curate românești, opera acelu geniu

al neamului românesc, — dela a cărui naștere împinitu-s'a azi un veac și jumătate.

George Șincai de Șinca e luceafărul, e acel Apostol al neamului nostru, a cărui gândire, inimă, viață și muncă, hărăzitu-ne-a conștiința: de unde venim...

Născut din neam oropsit și dintr'o familie fără ranguri, George Șincai e un cap luminat, eare pentru calitățile sale, e trimis de episcopul Maior la Roma.

Și ce face acest tinăr, unit, elev al *propagandei fide*, în înaltele școale ale eternei cetăți?

Neastâmpărat în dorul de lumină; neînfrânt în convingerile sale despre sublima origine a neamului său; neobosit pentru scrutarea trecutului apăsătorului său neam, — o devisă își formulează pentru viața sa, o devisă, pe care o plătește cu martiriul său: de a arăta cine suntem, — ca să știm, cine trebuie să fim...

Nu este mai mare durere, decât să fi părăsit, uitat de ai tăi, de aceia pentru cari pusu-ți-ai întreagă vlagă vieții tale. Dar', sufletele uriașe, inimile alese de Cel de sus pentru a fi printre vecuri îndreptătoare și pilde mărețe, nici când nu vor scăpa de această jertfă, — pe care din plinul iubirei, iubirei de neam o aduc.

Așa a fost *George Șincai*, a cărui aniversare de un veac și jumătate serbând-o, cu pietate memoriei lui ne închinăm.

Născut dintr'o familie de mici-nobili din țeara Făgărașului (Șinca-veche) la anul 1753, Februarie 28 v. în Șamșud, Gh. Șincai, este fiul lui Ioan Șincai.

Tatăl său, om fără multă carte, și-a crescut bine fiul, pe Gheorge l-a trimis de mic în școala din Sabed, apoi la reformații din Oșorhei (Maros-Vásárhely) unde, a început a învăța limba latinească și ungurească; de acolo a trecut la Cluj în gimnasiul Iezuiților, în sfârșit la Bistrița săsească la Piarisți, ca să învețe și nemțește. În 1773, în vrâstă de 20 de ani, a fost primit în mănăstirea dela Blaj, ca să propună retorica și poetica; eară în anul următor Mitropolitul de atunci Grigorie Maior l-a trimis împreună cu Petru Maior, nepotul Mitropolitului, la Roma în colegiul de propaganda fide. Acolo a stat 5 ani, doi la filosofie și trei la teologie, luând titlul de doctor în aceste studii. În Roma puse fundamentul studiilor sale istorice. El ajunsese a fi numit custode al bibliotecii colegiului de propagandă. Afară de biblioteca colegiului, al cărei custode era, el însuși culegea zi și noaptea cu o ardoare fără exemplu din cărți și manuscripte. Cardinalul Borgia îi câștigase dela papa Piu VI. voie formală de a ceti toate cărțile și cele oprite și de a cerceta și consulta toate bibliotecile. De multe-ori cardinalul Borgia protector al său îi căuta și arăta diferitele cărți până aici necunoscute, ce cuprindeau ceva *despre Români*. Adese îl poftea la masa sa, încunjurată pururea de erudiți ai Romei și străini. După terminarea studiilor sale în Roma, Șincai întorcându-se la 1779 se opri din porunca împărătească Mariei Tereziei, în Viena Austriei pe un an, intrând în Seminarul Sta Barbara, unde se afla ca prefect al studiilor Samuil Clain, amicul și compatriotul său. În timpul acesta a publicat gramatica compusă împreună cu Clain. Și în Viena a cercetat bibliotecile și a făcut

cuoștință cu istorici însemnați, cu Daniil Cornides, Benkó și Sulzer. Pe la 1782, venind în Transilvania, a fost numit director al Școalelor române de acolo, și a înființat peste 300 școli în timpul funcționării sale până la 1784. În acest an fiind acuzat, că are idei revoluționare și turbură ordinea publică, a fost scos din postul de director. Șincai împreună cu Clain și Maior, încă pe la 1792, se puseră rău cu Bob Episcopul unit: care voia să introducă inoiri catolicești în biserica română unită, în vreme ce iei apărau datinele vechi ale bisericii orientale. Șincai persecutat de soarte, se retrage la contele Daniil Vass (despre a cărui familie Șincai scrie, că a venit din Moldova în sec. X), și a petrecut acolo șase ani ca instructor al copiilor contelui maghiar. De acolo a călătorit în 1803 la Buda, și își completează neîncetat *Cronica*, tipărind o parte în călindarele de Buda din 1807, 1808 și 1809; dar din cauza cenzurii n'a putut să urmeze. În anul acest din urmă Șincai earăși era la elevii săi Vass, în Szinnye, comitatul Abaujvár. Peste doi ani merge la episcopul Samuil Vulcanu în Oradea, apoi la Blaj, la Alba-Iulia, cu scopul ca să-și publice *Cronica*, dar' cenzura nu i-a dat voie. A murit în 1816, tot la familia Vass în Szinnye, părăsit de ai săi, de bisericanii blăjeni mai ales... Pe timpul când a fost director a scris mai multe cărți de școală: *Catechism* 1783, *Aritmetică* 1785, *Abecedar* 1783. *Lucrarea sa principală e Cronica Românilor*, care cuprinde întâmplările an după an, dela 86 - 1741 după Cristos.

Cronica Românilor este una din cele mai muncite, mai bogate și mai cinstite opere istorice ce există. E un admirabil repertoriu de izvoare, cu sirguintă adunate și înlănțuite, redându-ne istoria neamului românesc.

Acest mare „Apostol“ cu căldura inimei sale petrece cursul istoriei neamului său, și plânge pe ai săi: vecinic apăsați, vecinic înșelați și acoperiți de umilință din partea unor popoare, pe care *se ferește de a le numi*. Dar' luând prilegiu dela ridicarea Moldovenilor împotriva lui Despot, el face să se audă pentru întâia oară cuvântul de vrajă, care spus de buzele bardului dele 1848 ridică Ardealul în picioare:

„Deașteaptă-te drept aceea, o, iubit neamul meu, și ai minte!“

S.

Convorbiri

Intre un cercător și un incredințat.

Asupra ortodoxiei bisericii orientale.

De

FILARET

Mitropolitul Moscvei.

Convorbirea I.

Cercătorul: Caut adevărul. Doresc a fi membru al adevăratei biserici. Voiesc să mă mântuiesc.

Incredințatul: Dacă aceste dorinți sunt sincere apoi însuși Domnul îți răspunde: „*Eu sunt calea și adevărul și viața* (Ioan 14, 6); și unde sunt doi sau trei adunați în numele meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor“ (Mat. 18, 20).

Cercătorul: Însă acum se adună în numele lui Cristos mai multe comunități diferite între dînsele; la care din acestea să mă asociez?

Încredințatul: Dar' nu faci parte din nici una dintr'însele?

Cercătorul: Consultând sentimentele și dispozițiile inimii mele, nu știu ce să răspund.

Încredințatul: În care biserică creștină ai căpătat prima cunoștință despre Dumnezeu și Iisus Cristos?

Cercătorul: În biserica orientală.

Încredințatul: Ei bine, nu ești legat cu această biserică cel puțin prin legături de recunoștință?

Cercătorul: Mai mult decât prin legături de recunoștință. Eu sunt legat cu biserica orientală și prin Sfânta Cuminecătură ce am primit dela ea, și prin îndatoririle ce am luat asupra-mi confessând credința sa la botezul meu.

Încredințatul: Fie, însă eu voiesc de-ocam-dată să-ți vorbesc despre recunoștința ce-i ești dator. Ești oare achitat deja cu deservirșire în această privință?

Cercătorul: Nu; n'am putut s'o fac.

Încredințatul: Vei putea totdeauna prin supunere.

Cercătorul: Sunt gata a mă supune cu curățenie bisericii orientale, dacă aș fi încredințat că autoritatea sa asupra mea place lui Dumnezeu; căci *trebuie a se supune cineva mai mult lui Dumnezeu decât oamenilor* (Fapte 5, 9).

Încredințatul: Pentru că-ți place astfel, să aplicăm subiectului nostru aceste cuvinte apostolice, că *trebuie să se supună cineva mai mult lui Dumnezeu decât oamenilor*. Aceste cuvinte înseamnă, după cum mi-se pare, că, când ne simțim obligați a ne supune ori-cărei puteri pe pământ, nu-i datorim această supunere decât condiționat, ca și dînsa să nu ceară dela noi ceea ce Dumnezeu oprește.

Cercătorul: Aceasta este foarte adevărat.

Încredințatul: Așa dar, ce pretinde dela noi biserica orientală?

Cercătorul: Această biserică pretinde, după părerea mea, ca să cred, precum crede ea, și să trăiesc conform cu preceptele sale.

Încredințatul: Pentru a mă servi cu alte cuvinte, ea cere ca să crezi și să trăiești, precum se exprimă dînsa în simbolul Niceo-Constantinopolitan, și precum învață în cele zeceporunci.

Cercătorul: Fie.

Încredințatul: Răspunde dar acuma: oprește Dumnezeu de a crede și a viețui precum învață biserica orientală în simbolul Niceo-Constantinopolitan și precum prescrie în cele zece porunci?

Cercătorul: Încât despre cele zece porunci, nu poate fi nici o îndoială; atîta doară că biserica orientală poate că dă oare-cărei din aceste porunci o explicațiune, care să schimbe sau cel puțin să slăbească puterea legii Dumnezeiești?

Încredințatul: Nu te teme în această privință, pentru-că biserica orientală lasă interpretarea le-

gei chiar judecăței și cunoștinței tale, luminate însă de învățătorii bisericii și conduse de cuvântul lui Dumnezeu.

Biserica orientală n'are nici un interpret arbitrar și independent al doctrinelor sale, care să poată da propriilor sale interpretațiuni valoarea de dogme ale credinței și care după placul seu, să impună dintr'un timp într'altul nouă sarcini conștiințelor creștine.

Cercătorul: Am zis că asupra poruncilor nu este nici o contestațiune. Dar eată o cestiune care mi-se pare puțin clară: Oprește oare D-zeu de a crede ceea-ce învață biserica orientală în simbolul Niceo-Constantinopolitan?

Încredințatul: Să ne explicăm mai clar: Se află oare ceva în simbolul bisericii orientale care să nu fie un adevăr curat, descoperit de Dumnezeu?

Cercătorul: Aici aș vrea din toată inima să am o probă, că tot ce conține simbolul bisericii orientale este adevărul cel mai curat, și descoperit de Dumnezeu.

Încredințatul: Am să-ți dau această probă. Și mai întăiu, nu numai toate adevărurile, dar' chiar espresiunile și cuvintele cele mai importante ce se găsesc în simbolul bisericii orientale sunt împrumutate din sfânta Scriptură, care conține adevărul descoperit de Dumnezeu însuși. Un singur cuvânt: *catolică, katholică, (cred în una sfântă catolică și apostolică biserică)* nu derivă ca celelalte direct din sfânta Scriptură; însă acest cuvânt conține mai puțin esența decât explicațiunea dogmei. Al doilea, se vede că primele tale îndoieli au provenit din deosebiri ce ai observat între diferitele comuniuni creștine. Trebuie să-ți spun însă că nici una din comuniunile creștine desbinate de biserica orientală nu cere și nu va putea cere nici odată ca să se suprimă ceva din simbolul Niceo-Constantinopolitan; zic nici o biserică desbinată, afară de cele ce neagă misteriiile Sfintei-Treimi și ale Intrupării, și cari, prin urmare, nu sunt demne să poarte numele de biserică creștină și ale cărora opinii nu și-se par negreșit a merita vre-o atențiune.

Cercătorul: Ce trebuie dar'?

Încredințatul: Trebuie ca toate comuniunile creștine să recunoască adevărul curat, adevărul descoperit de însuși Dumnezeu, tot ce conține simbolul bisericii orientale.

Cercătorul: Văd acuma că trebuie să fac oarecari modificări în principiul ce admiteam odinioară.

Încredințatul: Care principiu?

Cercătorul: Eată-l: Când ne simțim ținuți a ne supune la vre-o putere de pe pământ, nu-i datorim această supunere decât sub condițiunea ca ea să nu ceară dela noi ceva care Dumnezeu oprește.

Incredințatul: Ei bine, ce modificare voiești să faci acestui principiu?

Cercătorul: Mi-se pare că mai drept ar fi să zicem astfel:

Nu suntem datori a ne supune unei puteri recunoscute, decât atunci când dînsa nu cere dela noi ceea-ce oprește Dumnezeu, sau nu oprește cea-ce poruncește Dumnezeu.

Incredințatul: Fie. Acuma îți voi pune o chestiune: Biserica orientală oprește ea ceea-ce poruncește Dumnezeu?

Cercătorul: Cât despre doctrina morală, nu cred; eară în ceea-ce privește dogma, nu știu dacă biserica orientală nu esclude din simbolul său oarecari adevăruri importante, și prin chipul acesta poate oprește a crede ceea-ce poruncește Dumnezeu să se creadă.

Incredințatul: Se înțelege că simbolul oprește de a crede ceea-ce este contrar adevărurilor ce el conține; spre exemplu, că Dumnezeu n'ar fi în trei fețe, etc., fiind-că fiecare adevăr esclude ceea-ce îi este împotriva. Dar' afară de aceasta, simbolul nu oprește nici esclude nimica.

Cetindu-l tu zici: *Cred, mărturisesc*; dar' nu zici nici odată: *nu cred mă oblig a nu mărturisi*.

Cercătorul: Prin urmare pot crede și adevărurile pe care simbolul orientat nu le menționează?

Incredințatul: Da, poți crede și ceea-ce el nu spune, însă care explicit sau implicit, este cuprins în sfânta Scriptură și care prin urmare este în spiritul acestui simbol.

Cercătorul: Dă-mi un exemplu.

Incredințatul: Eată unul: Tu cetești în simbol: *Mărturisesc un botez*; nu cetești însă mărturisesc jertfa corpului și a sîngelui lui Iisus Cristos; și cu toate acestea crezi și trebuie să crezi și aceasta din urmă dogmă în același timp, ca și cea dintâiu.

Cercătorul: Te înțeleg. Voiești să zici că simbolul sancționând oare-care adevăruri, nu esclude, nici nu neagă prin aceasta pe altele care nu sunt verbal cuprinse în el; nu oprește prin urmare de a crede cele ce poruncește Dumnezeu să se creadă. Dar' tot ce ai zis până acum, asupra bisericii orientale și asupra dogmelor sale, servă puțin, sau nu servă de loc, spre combaterea doctrinelor celorlalte biserici creștine.

Incredințatul: Așa, pentru-că intențiunea mea n'a fost de loc de a combate pe celelalte biserici.

Cercătorul: Voiești prin urmare să iau parte la toate comuniunile desidente?

Incredințatul: Nici decum.

Cercătorul: Însă pentru a acorda preferință unei biserici mai mult decât celorlalte, trebuie să desaprobi pe aceste.

Incredințatul: Ai examinat bine întrebarea ce faci? Ce este aceasta a desaproba bisericile desidente?

Cercătorul: A dovedi că ele sunt *eterodoxe*, adică că nu sunt cu adevărul în ceea-ce se atinge de credință.

Incredințatul: Dar' cum se numește actul prin care se dovedește și se decide că cineva este cu adevărul, sau cu falșul, că are sau n'are cuvânt.

Cercătorul: Numește-l cum voiești, sper că aceasta nu va da loc de dispută.

Incredințatul: Eu îl numesc *judecată*.

Cercătorul: N'am de zis nimica în contra.

(Va urma).

Chestiuni rituale.

Arad, Faur 1903.

Onorată Redacțiune!

„La riul Vavilonului“ e psalmul ce se cântă în biserica noastră în trei Dumineci la utrenie după cei doi psalmi de gloriificare și mărturisirea gloriilor, sau după polileu, cum ne-am detat a-'l numi.*)

Vă rog, să binevoiți a-mi da loc în prețuita foaie „Biserica și Școala,“ să ne luminăm reciproc, că de ce se cântă chiar numai în aceste Dumineci; ce e scopul acestui psalm religios, oare e înțelesul lui adevărat; și ce folos moral-religios aduce el bisericii noastre, apoi care poate fi istoricul acestui psalm?

Ni-a dat bunul Dumnezeu și noauă astăzi destui bărbați luminați, cari se pricep în sfintele scripturi și cunosc ritualele bisericești; și cred, că pe cât de interesantă ar fi o astfel de discuție, pe atâta și de folositoare trebuie să fie în rezultatele sale pentru noi Românii dreptcredincioși și pentru biserica noastră.

De aceea mă și adresez în prima linie către domnii profesori de teologie, în a 2-a către preoțimea noastră luminată, în a treia către mireni inteligenți, și-'i rog, să binevoiască a contribui cu vederile lor luminate și binevoitoare poporului credincios și bisericii noastre naționale române, espunând știința, judecata, credința și părerile edificatoare ale D-lor asupra acestei teme în această prețuită foaie.

Pentru ospitalitatea, eventuale binevoitoare interveniri, Vă anticip deosebita mea mulțumire, bucurându-mă a ceti încă în proximal număr, relativ la această temă, pentru edificarea mea și a mai multora.

Cu toată stima:

Ioan Simu,

fost învățător de cântări bisericești și tipic.

„Dispute cu Nazarinienii.“

Crezând a face un mic serviciu cauzei, ce ca biserica ne preocupă, referitor la chestiunea sectei nazarene cu permisiunea On. Redacțiunii, îmi iau voie a face o binevoitoare și sinceră

*) Și anume în Dumineca fiului rătăcit, a lăsatului de carne și a lăsatului de brânză.

observare la opul »Dispute cu Nazarenii« editat de tipografia și librăria diecesană din Caransebeș.

A fost în adevăr în timpul suprem, apariția unei scrieri de această natură. Cât de simțită a fost lipsa ei, dovedește și faptul, că chiar și numai anunțarea apariției în ziare, a fost primită chiar de popor cu un interes, cum față de alte scrieri n'am mai văzut. Am procurat mai multe exemplare dar' la desfacerea lor, toate au trecut în grabă.

Am urmărit apoi pe cei ce le-au cumpărat să vîd, ce impresiune vor face, ce interes vor desvolta și ce păreri își vor forma? Până atunci m'am pus să-l studiez și eu, să fiu în clar pe când le vor fi cetit oamenii mei.

Toată recunoștința domnilor autori, cari au făcut un lucru cu deplină competență și cunoștință de cauză

Cele 3 articole; Despre sf, tradițiune, despre organizarea bisericeii și despre sfințele icoane, sunt tratate cu dovezi și argumente atât de plausibile, că dinaintea adevărului numai răutatea mai poate rezista. Tractarea, pot zice, e făcută cu aparate academice serioase și impunătoare.

Ceea-ce mi-a micșorat entuziasmul cu care l'am cetit este numai limbajul. Dacă onorații domni autori au avut în vedere numai folosința pentru preoți și elementele mai culte, apoi nici limba nu se poate excepționa, care în multe locuri ținută în stil de catedră, e totuși perceptibilă pentru toate elementele inteligente, — pentru popor însă nu e tocmai așa.

Temerea ce mi-s'a ivit cetind opul mi-a justificat-o experiența zilelor următoare, convingându-mă, că țeranii cari îl ceteau și ei cu mare interes, se stângeneau de câte un cuvânt ori două ce obveneau în cutare pasagiu, spunând că acele nu le înțeleg, — ceea-ce am văzut că-i supăra și le stempăra căldura cu care ceteau. E drept că unele cuvinte mai înalte sunt puse și între parantez, dar' mult nu. Cei mai mulți cetitori țerani însă se poticnesc de cuvântul ce nu-l înțeleg, ear' cu cel dintre parantez, de comun nu-și prea sparg capul.

Și dacă e vorba de un op de cuprins religios, merit a se da și în mâna poporului, sunt de părerea, că nu e permis să obvină nici un cuvânt, pe care poporul să nu-l înțeleagă, când știm că sectarii tocmai prin faptul debutului în limbajul cel mai popular se furișează la inimi.

Observarea aceasta o fac cu toată bunăvoința, din motivul, că după semne continuarea editării articolilor apăruiți în această materie în »Foaia Diecesană,« va mai urma înainte, când apoi vor trebui schimbate cuvintele cum sunt: identifica, imita, multiplica, lozincă, preocupățiune, ghirlande, dispozițiune, reliqe, clenodiu, fisionomic, intelectual, concret, promovează, opus, extremitate, sanc-

tuar, orisontal, esecuta, decora, persecuta, consolidă, ordina, solemn, ridiculos, rațional, varia, menițiune, promisiune, determina, degenerat, desființa, sancționa, doctrină, ansă, contrast, alusiune, spiritual, sacrificiu, comentariu, inconștiu, predispune, sceptici, esercia, euharistie, generațiune, intențiune, dimensiuni, misterii, competențe — și altele multe, cari nu sunt înțelese de popor, și înlocuite cu espresiuini deplin cunoscute, cari să le înțeleagă ori-și-cine le va ceti.

Recunosc, că natura acestor dispute apologetice reclamă îmbrăcarea unui cadru științific, dar' sunt de convingerea, că se va putea esecuta și în limbajul curat popular. Ceea-ce va avea de urmare — după-cum indică împregiurările — că opul se va generaliza și va străbate în mod cum nu au mai succes altor produse literare, ear' noblele intențiuni ale autorilor vor fi încununate de rezultate practice.

Traian I. Magier,
preot.

CRONICA.

* Pentru fondul de ajutorare al elevilor dela Seminarul diecesan rom. gr. or. din Arad, s'au adunat următoarele sume:

Colecție Nr. 72. dela oficiul parochial din Almaș, prin colectantul Cornel Lazar, preot: Biserica rom. gr.-or. din Almaș 5 cor.; Cornel Lazar, preot 2 cor.; Cornel Novac, inv. 2 cor.; L. Carmagi, controlor la C. F. R. București 2 cor. De tot 11 cor.

Colecția Nr. 280 dela oficiul parochial din Bencecul-român, prin colectantul Teodor Ioaneșiu, preot: Biserica rom. gr.-or. din Bencecul-român 1 cor.; Teodor Ioaneșiu, preot 1 cor. De tot 2 cor

Colecția Nr. 419 dela oficiul parochial din Ucuriș, prin colectantul Alexandru Popovici, preot: comuna bisericească rom. gr. or. din Ucuriș 2 cor.; Alexandru Popa, econom 30 fil.; Ioan Heputiu, econ. 20 fil.; „Fondul școlar gr. or. român“ 2 cor.; Alexandru Popovici, preot 2 cor.; Maria Russu-Popovici, preoteasă 1 cor.; Alexandru Popovici iun, student 1 cor.; Gavril Vandici, matriculant de stat 75 fil.; Péterffy Ferencz, subnotar cercual 75 fil. De tot 10 cor.

Colecția Nr. 617 prin colectantul Iustin Nica, teol.: Anna Nica n. Secui, preoteasă 70 fil.; Dirle János, áll. tanító 40 fil.; Teodor Secui, econ. 30 fil. De tot 1 cor. 40 fil.

Colecția Nr. 635 prin colectantul Ioan Giurgiu, teolog: Enea A. Joldea, diaconă Hălmagi 1 cor.; Aureliu Seuca 40 fil. De tot 1 cor. 40 fil.

Colecția Nr. 26 dela oficiul parochial din Giula-Vârșand, prin colectantul George Ciobriș, preot: V. Pantos, preot 1 cor. 50 fil.; G. Ciobriș 1 cor.; Ioan Horpos, econ. 1 cor.; Moise Balagi, econ. 1 cor.; Nicolau Cișmaș, inv. 1 cor.; Teodor Lucaci, învățător 1 cor.; Bis. rom. gr. or. din G. Vârșand 2 cor. De tot 8 cor. 50 fil.

Colecția Nr. 176 dela oficiul parochial din Ilteu, prin colectantul Alecsiu Vesalon, preot: Cu tasul s'au adunat dela mai mulți poporeni 2 cor.; Alecsiu Vesalon, preot 2 cor. De tot 4 cor.

Colecta Nr. 368 dela oficiul parochial din Roșia, prin colectantul Petru Ciuhandu, preot: Petru Ciuhandu, preot 5 cor.; Flore Bocoii, jude comunal, Toma Horteia, Vasiliu Herman, Nicolau Malița, Stefan Dumea, Teodor Lezeu, Dimitrie Cuihandu epitrop, Ioan Papp eojocar, Flore Teghelea econom, Teodor Ușvath epitrop și Ioan Blagiu econom câte 1 cor.; Mihaiu Bocoii, Vasiliu Ciuhandu econom, Vasiliu Malița și Flore Pupea câte 40 de fil.; Demetriu Papp, învățator 3 cor. De tot 20 cor. 60 fil.

Colecta Nr. 123 dela oficiul parochial din Dobrouți-Leaț, prin colectantul Nicolau Delvu, preot: Nicolau Delvu, preot 1 cor. 20 fil.; George Leucianu cantor, Alexandru Dêlvu econom, Banciu Alexa, Ioan Lupșa și Tovie Borza câte 20 de fil.; Eutropiu Indreș, Constantin Indreș econom, Sandru Indreș, George Indreș econom câte 10 fil. De tot 2 cor. 60 fil.

Colecta Nr. 63 dela oficiul parochial din Seleuș, prin colectantul Ioan Sêrêdan, preot: Coriolan Crișan ad. not. 1 cor.; Dr. Aurel Crișan 2 cor.; Teodor Crișan, notar 2 cor.; Iulian Butariu, inv. 2 cor.; Ioan Sêrêdan, preot 1 cor. De tot 8 cor.

Colecta Nr. 112 dela oficiul parochial din Vâsoaia, prin colectantul Stefan Stan preot: Biserica rom. gr.-or. din Vâsoaia 1 cor.; Stefan Stan 1 cor. De tot 2 cor.

Colecta Nr. 521 dela oficiul parochial din Surduc, prin colectantul George Onciu, preot: George Onciu, preot 2 cor.; Floarea Onciu nâsc. Mangra, preoteasă 1 cor.; Dimitrie Mangra, jude comunal 1 cor. De tot 4 coroane.

Colecta Nr. 497 dela oficiul parochial din Feceteu, prin colectantul Vasiliu Balzan, preot: Vasiliu Bulzan, preot 5 cor.; George Cohuț, jude 40 fil.; George Albitir 20 fil.; Mihail Sêrăcuț 20 fil.; Ioan Sabău 20 fil.; Vasilie Dunieș 12 fil.; Flore Cadariu 20 fil.; Petru Raita 20 fil.; Ioana Bălaș 10 fil. Petru Dunieș 40 fil.; Maria Bărburaș 20 fil.; Mihaiu Mihauce 20 fil.; Maria Golban 20 fil.; Aron Bulzan, învățator 2 cor.; Pușcaș Stefan, cantor 40 fil.; Andreiu Bențe 30 fil.; Țuț Criste 20 fil.; Nuț Butta Ioani 20 fil.; George Man, econom 20 fil.; Onuț Avram 20 fil.; Petre Criste a Nuțului 20 fil.; Teodor Tripon 20 fil.; Nicolae Tripon 20 fil.; George Vasc 10 fil.; Teodor Mitre 20 fil.; George Sas, tinêru 20 fil.; Indriu Gabrian 20 fil.; Andreiu N. Criste 20 fil.; Man Georgeasa Toderi 20 fil.; Petru Rajta 20 fil.; Sigismund Daraban, comerciant 1 cor.; Teodor Brudasca, econ. 40 fil. De tot 14 cor. 42 fil.

Colecta Nr. 486 dela oficiul parochial din Bulz, prin colectantul Vasilie Bulzan, preot: Petru Vlaicu, inv. 1 cor.; Teodor Lascu, Alb Gavriila, Lasc Floare, Țuț Popute câte 40 fil.; Mihaiu Bendre, Onuț Mone, Georgiu German, Ioan Popuțe, Petru Stefan Maty, Stefan Abrudan, Maria Petri Sêrăcuț, Petru Popuțe, Mihaiu Zah, Gavriila Sêrăcuț, Onuț Manye, Gavriila Popa a Mitri, Petre Bott, Onuț Popuțe, George Onuț, Onuț Alb, Micula Alb al lui Filimon și Toderăș Onuț câte 20 fil.; Gavriila Sêrăcuț, Gavriila Popuțe, Mihaiu Sêrăcuț, Ioan Cutyile, Mihaiu Dogar, Onuț Alb al lui Simon, Simeon Tamaș, Maria Toderăș, Mihaiu Sêrăcuț a Frenchi, Georgiu Bott, Ileana Lasc și Ilie Farcalău câte 10 fil.; Stefan Dogar, Mihai Stef, Mitru Cutyile, Teodor Lasc și Vese Precup câte 4 fil.; Petre Bot 2 fil. De tot 7 cor. 62 fil.

Colecta Nr. 485 dela oficiul parochial din Bucea, prin colectantul Vasiliu Bulzan, preot: Ilie George 40 fil.; Ilie Todor, furcoiu 20 fil.; Topa Todor 20 fil.; Irina Crișan 60 fil.; Vasiliu Ilie 20 fil.; Petru Secan 20 fil.; Ioan Giurca 50 fil.; Grigoriu Secan 20 fil.;

Flore Ilie 20 fil.; Flore Codoban 20 fil.; Ilie Todor 10 fil.; Ilie Gabrilă 20 fil.; Gavriila Albitir 20 fil.; Teodor Ilie 20 fil.; Ioan Morar 10 fil.; Maria Lasc 1 cor.; Mihaiu Jurca 10 fil.; Maria Jurca 20 fil.; Teodor Abrudan 20 fil.; Vasilie Morar 20 fil.; Maria Mirze 1 cor.; Ilie Nuț 20 fil.; Nuț Ilie nirhu 40 fil.; Petru Codoban 20 fil.; Mihail Sêrăcuț 10 fil.; George Morar 10 fil.; Flore Bulzan 20 fil.; Ioană Ilie 20 fil.; Mihaiu Ilie 10 fil.; George Ilie 10 fil.; Floare Piscoiu 20 fil.; Gavril Lontîș 20 fil.; Maria Ilie 10 fil.; Mihai Jurca 10 fil.; Flore Ilie 20 fil.; Petru Ilie 20 fil.; Florian Ilie, cantor 20 fil. De tot 9 cor. 40 fil.

A incurs pe aceste 15 colecte suma de 106 cor. 94 fil.

Suma intrată până aci 1208 „ 51 „

La olaltă 1315 cor. 45 fil.

* *Pantru candidații la preoție.* *) Spre știința tuturor candidaților la preoție „Cuvântul Adevărului“ din Rîmnic Vilcea publică următoarea **Schiță de programă** asupra cunoștințelor privitoare la ritual pe care vor trebui să le posedă când vor fi examinați de comisiunea instituită în acest scop la sf. episcopie Rîmnic Noul Severin:

I. *Cetirea bisericească.* Cetirea se va face pe toate cărțile de ritual, atât cu litere vechi cât și noi și se va cere să fie cursivă, corectă și în ton bisericesc. De asemenea cetirea rugăciunilor din evhologiu la sfințirea apei mici și mari, la taina botezului, cununiei, maslului, la înmormântare, paraclise și acatiste.

II. *Rugăciunile și ecteniile ce trebuiesc a fi știute pe din afară:* 1) *Vecernia.* a) Rugăciunile de începere; b) Lumină lină..., c) Invrednicește-ne Doamne..., d) Acum slobozește..., e) Ecteniile de la Vecernie; f) Rugăciunea vihodului; g) Rugăciunea de binecuvântarea tămăiei. 2) *Utrenia* a) Ectenia dela sfârșitul ponoșniței; b) Ectenia dinaintea celor 6 psalmi; c) Rugăciunile obicinuite la închinăciunea pe la icoane înainte de îmbrăcarea cu sf. vestminte; d) Miluește-mă Dumnezeule..., e) Rugăciunile dela îmbrăcarea cu sf. vestminte; f) Vosglasurile (ecfonisele) locul și ordinea în care se zic; g) Otpusturile toate ale zilelor ordinare și ale serbătorilor obicinuite. 3) *Sfânta liturghie.* a) Rugăciunea vihodului mic, b) Pomenirile la vihodul cel mare la eșirea cu sfințele daruri; c) Rugăciunile obicinuite la așezarea sfințelor daruri pe sfânta masă după intrarea în altar; d) Ecteniile din diferite timpuri ale sfintei liturghii; e) Rugăciunile dela împărțășire: Cred Doamne și mărturisesc... Al Cinei Tale... Nu spre judecată.....

III. *Tipic și cântări: Rânduiala Generală a Vecerniei, Utreniei și a Sfintei Liturghii.* Cântarea cel puțin a troparelor și condacelor octoihului și a hrumului bisericii respective, a catavasiilor Nașterii Domnului, Botezului, Bunei-Vestiri și Paștilor, a troparelor dela cununie și dela trisaghion pentru morți.

IV. *Mișcările în biserică.* a) Căderea, timpurile și particularitățile ei; b) Închinăciunile pregătitoare spre serviciu; c) Proscomidia, prepararea Sfințelor Taine; d) Deschiderea și închiderea ușilor împărțășești și a dverei la toate serviciile din biserică; e) Timpurile descoperirii capului; f) Vihodurile; g) Regula tranșubstanțierii, pozițiunea și mișcările preotului în momentele acestui mare act; h) Regula împărțășirii cu sf. taine atât a preotului cât și a poporului; i) Timpul și modul binecuvântării poporului.

V. *Pravila preoțească.* Idei despre rugăciunile pe care preotul trebuie să le cetească și modul cum

*) Astfel de programă ar fi de dorit să se introducă și la esamenenele de cvalificațiune ale candidaților de preoție în diecesa noastră. Nota Red.

trebuie să se pregătească, când știe, că are a servi sfânta liturghie.

VI. *Noțiuni despre ritualul ierurgilor din popor.* Idei generale despre dinsele.

Concurs.

Cu provocare la conculul Ven. Consistor Orădan dela 30 Decembrie 1902 Nr. 853 B. pentru îndeplinirea definitivă a parohiei vacante de cl. III-a **Dușești** protopopiatul Beiușului se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua de „**Bunavestire**“ **25 Martie st. v. a. c.** pe lângă următoarea dotațiune: a) Casa parochială cu 2 chilii și grădină, b) 16 holde pământ parochial, arător și fâneață; c) dela toată casa câte una măsură de cucuruz și una zi de lucru; d) stolele dela toate funcțiunile obveninde, — ear dela înaltul Guvern întregirea satorită pentru aceasta parohie 216 cor. 62 fileri.

Doritorii ce vor reflecta la aceasta parohie au a-și trimite recursese ajustate conform regulamentului pentru parohii la oficiul protopresb. în Răbăgani (Robogány), până inclusive la 23 Martie a. c. și a se presenta în cutare Duminecă ori sârbătoare în biserica din Dușești spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința comitetului parochial din Dușești ținută la 23 Februarie, (8 Martie) 1903.

Ioan Corbutiu,
preot adm.

Valerie Chiș,
notar.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine **ELIE MOGA**, protopresb. Beiușului.

—□— 1—3

Conform ordinului Ven. Consistor eparchial de sub Nr. 7656/902 prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa I. din **Mândruloc** cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficială „**Biserica și Școala**.”

Emolumentele încopciate cu acest post, ce cad în folosirea preotului, sunt următoarele:

1. Una sesiune pământ estravilan completată cu 7 grădini supletoare (cure, hiște, crumpiște și fâneață) toate în mărime de 31 369/1600 jugere catastrale; 2. Competința de pășune estradată la această sesiune sub folos de arat în estensiune de 17.464/1000 jugere clasificate; 3. Un intravilan parochial în mărime de 1 juger catastral; 4. Birul dela 280 case și anume dela posesorii de casă și pământ una măsură bucate, ear dela jeleri 1 coroană în bani de flecare casă.

Toate aceste computeate dând venitul anual circumscris în §. 4 lit. a) din Regulamentul pentru parohii, recurenții vor instrua recursese lor conform § 15 lit. a) tot din citatul Regulament. Recursese ajustate astfel se vor înainta P. O. D. Vasile Beleş, proropop în Arad, adresate însă comitetului parochial din Mândruloc. Reflectanții la această parohie sunt obligați în timpul concursual a se presenta în sf. biserică din Mândruloc pentru a-și arăta desteritatea în cântările și oratoriile bisericesti.

Mândruloc, din ședința comitetului parochial ținută la 18 Ianuarie (10 Februarie) 903.

Alexandru Bozgan,
notar.

Paul Milovan,
președinte.

In conțelegere cu mine: **VASILIE BELEȘ**, protopop.

—□— 2—3

Devenind vacantă parohia din **Zărand** (protodresbiteratul Ienopolei) se escrie concurs cu termen de

alegere de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „**Biserica și Școala**.”

Beneficiul anual se compune: 1) Folosirea unei sesiuni de pământ; 2) 800 cor., bani gata din cassa culturală solvinzi în rate trei lunare ca răscumpărare de bir și stole reduse; 3) întregirea stabilită și asigurnată din partea înaltului guvern pe temeiul coalelor de fasiune ale părintelui Vasile Otariu, asigură un venit curat de cel puțin 1600 cor., deci parohia este de clasa primă; cu toate aceste în cas când nu s'ar presenta recurenți de clasa primă în număr prescriș de lege se vor lua în candidare și cu evalueațiune de clasa a doua.

Recurenții vor avea a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din loc cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii spre a-și arăta desteritatea în cele rituale, în cântări și în oratorie, cei ce vor documenta că posed desteritatea de a înființa și conduce cor vocal, vor fi preferiți.

Zărand, în 6/19 Februarie 1903.

Aurel Iancu,
paroch preș. comit. par.

David Balint,
inv. not. comit. par.

In conțelegere cu mine: **CONSTANTIN GURBAN**, protopresbiter.

—□— 2—3

Pe baza rezoluțiunei Venerabilului Consistor Nrul 7114/1902 prin aceasta se repește de nou concursul publicat în Nr. 5, 6 și 7 ai organului diecesan „**Biserica și Școala**” din a. 1902, pentru deplinirea parohiei vacante din **Chișoda** (ppresbiteratul Timișorii) cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia diecesană „**Biserica și Școala**.”

Beneficiul anual se compune din venitul sesiunei parohiale și a intravilanului aparținător a birului și a stolelor usuate. Dela concurenți se cere evalueațiunea prescrișă în §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parohii. Sarcinile publice după beneficiu are să le poarte alesul, care fără alta renumerațiune este obligat a provede învățământul religiunei la școala de toate zilele și la adulți. Recurenții vor ave să se presente în s. biserică, cu observarea §-lui 18 din Regulamentul susatins.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută în Chișoda, la 15/28 Decembrie 1902.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. tractual: **DR. TR. PUTICI**, m.p.

—□— 3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza înaltei rezoluțiuni a Venerabilului Consistor gr.-or. rom. din Arad de sub N-rii 97—238/1903 se publică licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a sfintei biserici din comuna **Voivodeni**, tractul Buteului cu preț de esclamară 7749 cor. 31 fil., (var, nisip, cărămidă și peatră de lipsă din biserica veche în natură servește comuna bisericăscă).

Planul, preliminarul de spese, precum și condițiunile se pot observa la oficiu parochial.

Licitațiunea se va ținea la 2/15 Martie în școala noastră gr.-or. rom. din Voivodeni la orele 2. d. m. licitanții au a depune 10% vadiu înainte de licitare.

Dat în Voivodeni, la 12/25 Februarie 1903.

3—3

Petru Pinte,
paroch gr.-or. rom.